

FINLANDS FÖRFATTNINGSSAMLING

Utgiven i Helsingfors den 30 december 2016

1492/2016

Lag om allmänna bibliotek

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §

Lagens tillämpningsområde

Denna lag innehåller bestämmelser om allmänna bibliotek, om bibliotekens verksamhet och om främjande av verksamheten på lokal-, region- och riksnivå, om bibliotekens samarbete och om statsfinansieringen för bibliotek.

2 §

Lagens syfte

Syftet med denna lag är att främja

- 1) befolkningens likvärdiga möjligheter till bildning och kultur,
- 2) tillgången till och användningen av information,
- 3) läskulturen och en mångsidig läskunnighet,
- 4) möjligheterna till livslångt lärande och utveckling av kompetensen,
- 5) ett aktivt medborgarskap, demokrati och yttrandefrihet.

Verksamheten för att uppnå syftet ska bygga på gemenskap, pluralism och kulturell mångfald.

3 §

Definitioner

I denna lag avses med

- 1) *allmänna bibliotek* ett biblioteksväsende som kommunerna svarar för och som är avsett för alla befolkningsgrupper,
- 2) *riksomfattande utvecklingsuppdrag* utvecklingsuppgifter som anförtrotts ett allmänt bibliotek och som stöder verksamheten vid de allmänna biblioteken på ett rättvist sätt,
- 3) *regionala utvecklingsuppdrag* uppgifter som anförtrotts ett allmänt bibliotek och som bidrar till att stärka verksamhetsförutsättningarna för de allmänna biblioteken inom verksamhetsområdet.

4 §

Statliga myndigheters uppgifter

Undervisnings- och kulturministeriet svarar för den nationella bibliotekspolitiken för de allmänna biblioteken och för att utveckla den.

Som statlig regionförvaltningsmyndighet har regionförvaltningsverket till uppgift att

- 1) främja uppnåendet av målen för den nationella bibliotekspolitiken för de allmänna biblioteken inom sitt verksamhetsområde,
- 2) följa och utvärdera verksamheten vid de allmänna biblioteken inom sitt verksamhetsområde,
- 3) främja de allmänna bibliotekens lokala, regionala, riksomfattande och internationella utvecklingsprojekt, och
- 3) utföra andra uppgifter som undervisnings- och kulturministeriet har ålagt regionförvaltningsverket.

5 §

Kommunens uppgifter

Kommunen har till uppgift att sörja för verksamheten vid allmänna bibliotek. En kommun kan ordna ett allmänt biblioteks verksamhet själv eller i samverkan med andra kommuner eller på något annat sätt.

Kommunen ska höra sina invånare i viktiga beslut som gäller de allmänna biblioteken inom ramen för sin skyldighet enligt 27 § i kommunallagen (365/1995) att se till att invånarna har möjligheter att delta och påverka.

Kommunen ska vid behov samarbeta med andra myndigheter, aktörer inom biblioteksområdet och andra sammanslutningar.

6 §

De allmänna bibliotekens uppgifter

Ett allmänt bibliotek har till uppgift att

- 1) erbjuda tillgång till material, information och kulturellt innehåll,
- 2) tillhandahålla en mångsidig och tidsenlig samling,
- 3) främja läsning och litteratur,
- 4) tillhandahålla informationstjänster, handledning och stöd vid inhämtning och användning av information och för att främja en mångsidig läskunnighet,
- 5) erbjuda lokaler för lärande, fritidsintressen, arbete och medborgarverksamhet,
- 6) främja en samhällelig och kulturell dialog.

Ett allmänt bibliotek kan utöver de uppgifter som nämns i 1 mom. också ha riksomfattande utvecklingsuppdrag, regionala utvecklingsuppdrag och särskilda uppgifter.

För att ett allmänt bibliotek ska kunna sköta de uppgifter som avses i 1 mom. ska det ha ändamålsenliga lokaler, modern utrustning samt en tillräcklig och kunnig personal.

7 §

Riksomfattande utvecklingsuppdrag

I syfte att stödja verksamheten vid de allmänna biblioteken på ett rättvist sätt byggs de allmänna bibliotekens gemensamma tjänster upp och främjas samarbetet mellan de allmänna biblioteken inom ramen för riksomfattande utvecklingsuppdrag. Utvecklingsuppdrag för genomförande av gemensamma tjänster ska skötas i samarbete med de allmänna biblioteken och andra bibliotek.

Ett riksomfattande utvecklingsuppdrag kan med kommunens samtycke anförtros ett allmänt bibliotek som med tanke på skötseln av uppdraget har mångsidig nationell och internationell kunskap om biblioteksverksamhet samt tillräckliga resurser.

Ett riksomfattande utvecklingsuppdrag kan återkallas, om det allmänna biblioteket väsentligt försummar skötseln av uppdraget och trots anmärkningar inte rättar till försummelsen.

Bestämmelser om det allmänna bibliotek som sköter riksomfattande utvecklingsuppdrag och om dess verksamhetsområde utfärdas genom förordning av undervisnings- och kulturministeriet.

8 §

Regionala utvecklingsuppdrag

Genom regionala utvecklingsuppdrag skapas förutsättningar för att stärka verksamheten vid de allmänna biblioteken inom verksamhetsområdet. Utvecklingsuppdragen stöder utvecklingen av och personalens kompetens vid de allmänna biblioteken inom verksamhetsområdet samt främjar samarbetet mellan de allmänna biblioteken.

Ett bibliotek som sköter ett regionalt utvecklingsuppdrag ska samarbeta med andra allmänna bibliotek som sköter regionala utvecklingsuppdrag, med det allmänna bibliotek som sköter riksomfattande utvecklingsuppdrag och med andra bibliotek.

Ett regionalt utvecklingsuppdrag kan med kommunens samtycke anförtros ett allmänt bibliotek som med tanke på skötseln av uppdraget har mångsidig nationell och regional kunskap om biblioteksverksamhet samt tillräckliga resurser. När utvecklingsuppdrag anförtros ett bibliotek ska dessutom regionstrukturen och språkliga faktorer beaktas.

Ett regionalt utvecklingsuppdrag kan återkallas, om det allmänna biblioteket väsentligt försummar skötseln av uppdraget och trots anmärkningar inte rättar till försummelsen.

Bestämmelser om de allmänna bibliotek som sköter regionala utvecklingsuppdrag och om deras verksamhetsområden utfärdas genom förordning av undervisnings- och kulturministeriet.

9 §

Särskilda uppgifter

I syfte att komplettera de uppgifter som avses 16 § 1 mom. kan undervisnings- och kulturministeriet med kommunens samtycke anförtro särskilda uppgifter åt ett allmänt bibliotek som har tillräckliga förutsättningar att sköta uppgifterna.

Undervisnings- och kulturministeriet kan återkalla de särskilda uppgifter som anförtrots ett allmänt bibliotek, om biblioteket väsentligt försummar skötseln av uppgifterna och inte rättar till försummelsen inom en av undervisnings- och kulturministeriet utsatt skälig tid.

10 §

Ordnande av verksamheten vid allmänna bibliotek

Ett allmänt bibliotek ska kunna användas av och vara tillgängligt för alla.

I tvåspråkiga kommuner ska det vid ordnande av verksamheten vid allmänna bibliotek säkerställas att vardera språkgruppens behov beaktas på lika grunder. I kommuner inom samernas hembygdsområde ska det säkerställas att de samiska och finska befolkningsgruppernas behov beaktas på lika grunder.

Utöver vad som föreskrivs i 1 och 2 mom. ska också lokala språkgruppers behov beaktas vid ordnandet av verksamheten.

11 §

Samarbete

Ett allmänt bibliotek ska verka och utveckla sin verksamhet i samarbete med andra allmänna bibliotek, Nationalbiblioteket, Depåbiblioteket, Biblioteket för synskadade samt andra högskolebibliotek, bibliotek vid läroanstalter och specialbibliotek.

Ett allmänt bibliotek kan för att sköta de uppgifter som avses i denna lag samarbeta med myndigheter, aktörer inom biblioteksområdet, daghem, skolor, läroanstalter och andra sammanslutningar.

12 §

Avgiftsfrihet och avgifter

Användning, utlåning och reservering av de allmänna bibliotekens egna material samt handledning och rådgivning är avgiftsfria. Avgiftsfria är också de fjärrlån som de allmänna bibliotek som sköter riksomfattande eller regionala utvecklingsuppdrag ger andra allmänna bibliotek.

För material som återlämnas för sent, för reserverat material som inte avhämtas och för de allmänna bibliotekens andra än i 1 mom. avsedda prestationer kan kommunen ta ut en skälig avgift som högst motsvarar beloppet av de totala kostnader som tillhandahållandet av prestationen medför för kommunen.

Bestämmelser om avgifters direkta utsökbarhet utan utsökningsgrund finns i lagen om verkställighet av skatter och avgifter (706/2007).

13 §

Biblioteksanvändarnas skyldigheter

Den som använder ett allmänt bibliotek ska uppträda korrekt i biblioteket. På störande av verksamheten vid ett bibliotek och äventyrande av säkerheten tillämpas ordningslagen (612/2003).

Biblioteksanvändaren ska hantera det allmänna bibliotekets material och övriga egendom på ett varsamt sätt.

14 §

Användningsregler

Kommunen kan godkänna ett allmänt biblioteks användningsregler genom vilka den interna ordningen, tryggheten och trivseln på biblioteket främjas. Användningsreglerna kan utöver bestämmelser om användningen av bibliotekets lokaler och egendom även innehålla bestämmelser om utlåning, reservering och återlämning av biblioteksmaterial, tidsfrister för återlämning, låneförbud och förbud att använda biblioteket samt avgifter.

15 §

Låneförbud och förbud att använda biblioteket

En biblioteksanvändare får inte låna bibliotekets material, om han eller hon inte har lämnat tillbaka sitt tidigare lånade material inom den tidsfrist som anges i de användningsregler som avses i 14 § eller inte har betalat de avgifter som avses i 12 § 2 mom. (*låneförbud*). Låneförbudet upphör omedelbart när materialet har återlämnats eller avgifterna har betalats.

En kommun kan meddela en biblioteksanvändare ett tidsbegränsat förbud att använda ett visst bibliotek, om biblioteksanvändaren i strid med 13 § upprepade gånger och väsentligt stör bibliotekets verksamhet eller äventyrar säkerheten på biblioteket eller skadar bibliotekets egendom. Ett användningsförbud får meddelas för högst 30 dagar.

1492/2016

16 §

Utvärdering

Kommunen ska utvärdera det allmänna bibliotekets verksamhet. Avsikten med utvärderingen är att trygga att syftet med denna lag uppnås och att stödja utvecklingen av det allmänna bibliotekets verksamhet. Med hjälp av utvärderingen följs det upp hur de allmänna bibliotekens uppdrag och uppgifter fullgörs och hur de allmänna bibliotekens verksamhet ordnas.

Beslut om riksomfattande utvärdering samt om deltagande på riksnivå i internationell utvärdering fattas av undervisnings- och kulturministeriet, som svarar för genomförandet av utvärderingen tillsammans med regionförvaltningsverket. Kommunerna är skyldiga att delta i utvärdering som avses i detta moment.

Väsentliga utvärderingsresultat ska offentliggöras.

17 §

Kompetens och ledning

Allmänna bibliotek ska ha tillräckligt många anställda med utbildning inom biblioteks- och informationsområdet och tillräckligt många andra anställda. Av den som arbetar med sakkunniguppgifter krävs lämplig högskoleexamen, om inte något annat följer av uppgifternas art.

Av den som leder det kommunala biblioteksväsendet krävs för tjänsten eller uppgiften lämplig högre högskoleexamen, ledarförmåga och god förtrogenhet med bibliotekens uppgifter och verksamhet.

18 §

Finansiering

Bestämmelser om statsandel som beviljas för de allmänna bibliotekens driftskostnader finns i lagen om statsandel för kommunal basservice (1704/2009).

Kommunerna beviljas inom ramen för anslaget i statsbudgeten statsunderstöd för skötseln av de riksomfattande utvecklingsuppdrag som avses i 7 §, de regionala utvecklingsuppdrag som avses i 8 § och de särskilda uppgifter som avses i 9 § och för verksamhet enligt denna lag i enlighet med vad som föreskrivs i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet (1705/2009) samt för bibliotekets investeringsprojekt och utveckling av lokaler i enlighet med vad som föreskrivs i statsunderstödslagen (688/2001). Undervisnings- och kulturministeriet är statsbidragsmyndighet för investeringsunderstöd.

19 §

Ändringsökande

Omprövning av ett i denna lag avsett beslut som gäller förbud att använda ett bibliotek får begäras hos kommunen på det sätt som anges i kommunallagen (410/2015).

20 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2017. Bestämmelserna i 7 och 8 § träder dock i kraft först den 1 januari 2018.

Genom denna lag upphävs bibliotekslagen (904/1998). Bestämmelserna i 4 § 2—5 mom. i den upphävda lagen tillämpas till utgången av 2017.

1492/2016

En person som anställts i en tjänst eller i ett arbetsavtalsförhållande före ikraftträdandet av denna lag är fortfarande behörig för tjänsten eller arbetsavtalsförhållandet.

Helsingfors den 29 december 2016

Republikens President

Sauli Niinistö

Inrikesminister Paula Risikko